

เปิดโลกการเรียนรู้ด้วยคำถามใหญ่

ค้นพบความแปลกแยก

วิธีวิจัยชั้นเรียนที่ไม่ได้มุ่งแก้ปัญหาจากผู้เรียนเป็นฉากเริ่มต้น แต่เริ่มจากการสำรวจอุดมคติการเป็นครู ความรู้สึกต่อการกระทำของตนเอง สภาพแวดล้อม รวมถึงวัฒนธรรมที่ครูอยู่ร่วมและยึดถือ นำไปสู่การค้นพบ “ความขัดแย้ง” ระหว่างความเชื่อกับการกระทำในชีวิตของการเป็นครู ความไม่ลงรอยเช่นนี้ หากเราไม่เคยได้หยุดตัวเองเพื่อสำรวจ ขวบปีที่สะสมเพิ่มขึ้นในชีวิตของการเป็นครู ก็จะกลายเป็นการสะสม “ความแปลกแยก” ระหว่างคู่ขัดแย้งต่างๆ อาทิ “ค่านิยม” กับ “งาน” “มุมมองต่อความรู้” กับ “การจัดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติ”

ฉันเริ่มทำงานวิจัยชั้นเรียนนี้ด้วยการสำรวจ “ความแปลกแยก” ซึ่งไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย แต่อาศัยชุดคำถามในหนังสือ “วิจัยชั้นเรียนเปลี่ยนครู” ร่วมกับคำแนะนำของครูที่ปรึกษา (ครูวิมลศรี ศุขิลวรรณ) ที่ช่วยเหลือจนร่วม ในที่สุดก็ค้นพบว่า มีรอยแยกที่กว้างขวางระหว่างอุดมคติที่ยึดถือกับวิถีปฏิบัติจริง ดังนี้

<p>epistemological values ที่ยึดถือ</p> <ul style="list-style-type: none"> - เคารพในความแตกต่างของความคิดเห็น - เชื่อว่าความรู้และการเรียนรู้ที่แท้จริงจะช่วยปลดปล่อย ทำให้มีชีวิตชีวา เป็นอิสระ - ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการสร้างความรู้ และเป็นบันไดไต่ระดับการเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ 	<p>Epistemological ในทางปฏิบัติจริง</p> <ul style="list-style-type: none"> - คาดหวังผลที่เร่งรัด จนขาดการรับฟังผู้เรียนที่แท้จริง - ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนลองผิดลองถูกในการตัดสินใจร่วมกันอย่างแท้จริง (ไม่ไว้ใจ) ชอบเอาความคิดตัวเองเป็นองค์ประฐานชี้ขาด - ยังขาดความสามารถในการสร้างเป้าหมายใหญ่ (คุณค่า) ที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้เพื่อก่อให้เกิดการสร้างความรู้ที่มีชีวิตชีวา
<p>คำถามเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นงานวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ทำอย่างไรจึงจะเข้าถึงเป้าหมายใหญ่ (คุณค่า) ในสิ่งที่สอน - ทำอย่างไรจึงจะสร้างคำถามที่นำไปสู่การสร้างความรู้ที่มีชีวิตชีวา (ความเป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์) - รู้ได้อย่างไรว่าได้ออกแบบการสอนที่เข้าถึงเป้าหมายใหญ่ และได้ออกแบบโจทย์ที่นำไปสู่การสร้างความรู้ที่มีชีวิตชีวา 	<p>จุดที่อยากพัฒนา (ฉันจะเปลี่ยนแปลงตนเองได้อย่างไร น.๑๕)</p> <ul style="list-style-type: none"> - การเห็นเป้าหมายใหญ่ (คุณค่า) ของการจัดการเรียนรู้ในสิ่งที่สอน - การออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้ความรู้เป็นทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ ผ่านกระบวนการสร้างความรู้จากการลองผิดลองถูกในการตอบคำถามใหญ่ - การปรับบทบาทของการเป็นครูที่รู้จักฟัง รอคอย เชื่อใจ เปิดโอกาสให้ทั้งเด็กและตนเองได้ลองผิดลองถูกในสิ่งที่เชื่อ - การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้วิพากษ์กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครู

มีชุดคำตอบอีกจำนวนหนึ่งที่สนับสนุนข้อมูลในตารางแล้วทำให้เห็นตนเองชัดเจนขึ้น ชุดคำตอบนี้ได้มาจากการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างฉันกับผู้เรียน พบว่า ฉันมักตั้งคำถามที่มีนัยยะของการโน้มน้าวให้นักเรียนตอบเพราะต้องตอบแบบนั้น เสมือนว่าเป็นคำถามปลายเปิดคือไม่มีถูกมีผิด แต่นัยยะของคำตอบกลับพุ่งไปทางเดียว ไม่ก่อให้เกิดการใคร่ครวญเพื่อมองหลายมุมมองอย่างแท้จริง นักเรียนมีบทบาทตัดสินใจในห้องเรียนและเสียงของนักเรียนได้รับการรับฟังน้อย แม้ว่าจะมีกระบวนการแลกเปลี่ยนที่มุ่งให้สร้างมิตรร่วมกัน แต่ในวงสนทนาของนักเรียนเพื่อตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้น มักมีฉันนั่งเป็นองค์ประธาน โดยทำหน้าที่กล่อม ชัด ชี้ประเด็นเพื่อให้อยู่ในเป้าหมายที่ฉันต้องการ ฉันค้นพบว่า **แท้จริงแล้วคนที่กล้าลองผิดลองถูกน้อยที่สุดในชั้นเรียนก็คือฉันเอง** ส่งผลให้นักเรียนลดทอนอำนาจของตนเอง โดยการมองความรู้ว่าถูกผูกขาดโดยครูผู้สอน และน่าจะส่งผลต่อการลดทอนอำนาจของตนเองในพื้นที่อื่นๆ ของการใช้ชีวิตในโรงเรียนด้วย

พัฒนาคำถามสู่การวิจัยชั้นเรียน

ผู้วิจัยย้อนกลับไปทบทวนคุณค่าที่ยึดถือ ค้นพบความเชื่อของตนเองว่า ห้องเรียน โรงเรียน เป็นสิ่งสมมติ สิ่งเหล่านี้จะต้องไม่ทำลายความรู้ในโลกจริงที่มีชีวิตชีวา ความรู้ในโลกจริงมีความซับซ้อน นำตื่นเต้นเมื่อได้ค้นพบ อีกทั้ง การเข้าถึงความรู้ที่เชื่อมโยงกันอย่างซับซ้อนนั้น ต้องอาศัยกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบความรู้ ความคิด แล้วใคร่ครวญเป็นคำตอบที่ลึกซึ้ง ยิ่งขอบเขตของความรู้ภายใต้การตอบคำถามใหญ่เชื่อมโยงซับซ้อน กว้างขวาง แต่มีแก่นคุณค่าของความจริง ความดี หรือความงามมากเท่าใด ความเชื่อของผู้วิจัย (epistemological value) ที่ว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากกันและกัน เพื่อสร้างความรู้ร่วมกัน ก็กลายเป็นความเชื่อที่มีกระบวนการรองรับสู่การปฏิบัติจริงมากขึ้นเท่านั้น

จากความเชื่อเดิมของตนเอง นำไปสู่การค้นหาคำถามที่ตรงใจว่าแผนการสอนใดที่ทำให้ผู้เรียนได้มีความสุขในการเข้าถึงความรู้ของโลกจริง พบแผนการสอนจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะร่วมกันคือ

“เป็นแผนการสอนที่ฉันออกแบบด้วยความเข้าใจ เข้าถึง รวมถึงเห็นความสุข ความสุนทรีย์ของการได้เข้าถึงความรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างเป็นองค์รวม มีกระบวนการแสวงหาคำตอบที่เชื่อมโยงกับคุณค่าของรู้นั้นอย่างเรียบง่ายแต่ตรงไปตรงมา แผนเหล่านั้นเปิดด้วยโจทย์คำถามที่ไม่ทำความรู้ให้แยกส่วน แต่ชวนให้ประกอบความรู้หลายส่วนเข้าด้วยกัน เป็นสิ่งที่ฉันเรียกว่า **คำถามใหญ่** มีลักษณะเชื่อมโยงกับคุณค่า หรือเป้าหมายการเรียนรู้ที่เป็นความดี ความงาม ความจริง นำพาให้เกิดการใคร่ครวญจากมุมมอง ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ การตีความของตนเอง ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว กระบวนการที่ได้มาซึ่งคำตอบต่อคำถามจึงใช้กระบวนการสร้างความรู้ทั้งภายในตัวคน และระหว่างบุคคลเพื่ออภิปรายขยายความเข้าใจ เพื่อด้วยหรือเห็นแย้ง เป็นการสร้าง

ความหมายหลากหลายมิติให้กับความรู้ ความรู้ที่เกิดจากคำถามใหญ่ และมีกระบวนการแสวงหาคำตอบที่ชัดเจน
หลังจากการได้ขบคิดใคร่ครวญ จึงเป็นความรู้ที่ลิ้นไหล เป็นพลวัต และทรงพลังต่อผู้มีส่วนสร้างความรู้”

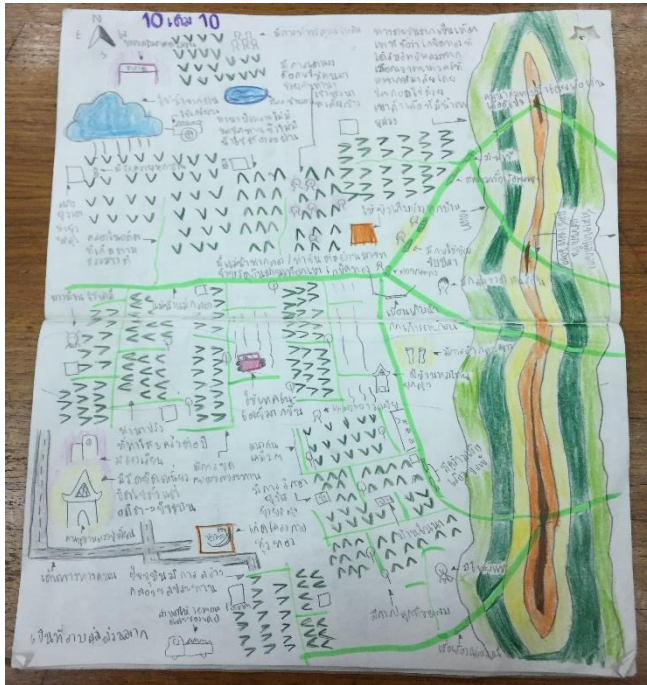
ตอนนี้ฉันก็ได้โจทย์การวิจัยชั้นเรียนแล้วว่า ฉันจะพัฒนาคำถามใหญ่นำไปใช้จัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อสร้างผู้เรียนที่มีชีวิตชีวา และปรับสมดุลอำนาจในชั้นเรียน เมื่อได้วิธีการที่ตนเองเชื่อแล้ว ฉันใช้เวลาที่เหลืออีก ๔ ครั้ง ในการพัฒนาแผนการสอน และเก็บข้อมูล ดังนี้

ครั้งที่	โจทย์คำถามใหญ่	กระบวนการจัดการเรียนรู้-ความรู้
๑	คำถามที่ ๑ : บทบาท สถานะ ความสำคัญของข่าวที่มีต่อมนุษย์จากอดีตถึงปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง คำถามที่ ๒ : เรื่องราวของเศรษฐกิจข่าวสะท้อนความอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ในแต่ละยุคอย่างไร คำถามที่ ๓ : ทำไมเราจึงต้องใคร่ครวญเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจข่าวที่ด้อย่างจริงจัง คำถามที่ ๔ : ทำไมวิสาหกิจสีเขียวเพื่อสังคมจึงเป็นทางออกของปัญหาปัจจุบัน	- ใช้การทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับความสำคัญของข่าวผ่านกิจกรรมวิเคราะห์หลักฐานโบราณคดีเกี่ยวกับข่าว ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็กๆ ทำได้ดี ก่อนเข้าสู่โจทย์ - ใช้กระบวนการสร้างความรู้แบบวงอ่างปลา เพื่อตอบคำถามแต่ละข้อ โดยขอให้เลือกคำถามที่สนใจที่สุด คนที่เลือกคำถามเดียวกันให้ออกมาสนทนาด้วยกัน - ครูช่วยบันทึกความรู้ขึ้นกระดาน
๒	ให้เด็กฯ ทบทวนความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิสังคม-วัฒนธรรมชาวนาที่ทุ่งทอง แล้วถ่ายทอดความเข้าใจนั้นออกมาเป็นภาพตามที่ใจเห็น (เป็นโจทย์ภาคสนาม ซึ่งเด็กฯ ได้ข้อมูลจากการฟังเรื่องเล่าเกี่ยวกับชุมชนในอดีต ภาพที่เด็กๆ ถ่ายทอดออกมา ไม่ใช่ภาพที่ตาเห็นจริงแล้วบันทึกไว้แบบภาพถ่าย แต่เป็นภาพที่สรุปความเข้าใจแบบ conceptual เป็นภาพที่ใจเห็นจากความเข้าใจเฉพาะตน)	- ให้เด็กทำงานอย่างอิสระ เน้นการมีสมาธิ ค่อยๆ สร้างความรู้จากภายใน - ให้เด็กสังเกตงานเพื่อนเพื่อประเมินคุณภาพการรับเข้า ข้อมูลของตนเอง ประเมินคุณภาพการเรียนรู้ของเพื่อน ครูคอยสังเกตรายละเอียดของเรื่องราวในภาพเพื่อประเมินผู้เรียนรายบุคคลเชิงประจักษ์
๓	สร้างแผนภาพต้นไม้แห่งความรู้เพื่อแสดงความรู้ที่ได้เรียนรู้ในภาคเรียนนี้	- สร้างบรรยากาศผ่อนคลายขณะทำงาน - ผู้เรียนคอยประเมินตนเองและเพื่อนเป็นระยะ ทำให้เห็นคุณภาพการเรียนรู้ และการสร้างความรู้ตลอดภาคเรียน - เน้นย้ำให้ผู้เรียนไม่เสียกำลังใจเมื่อเห็นกีดกันของงานเพื่อนที่มีจำนวนมากกว่า ขอให้เขียนความรู้จากความเข้าใจของตนเองจริงๆ
๔	ทบทวนต้นไม้ของตนเองอย่างใคร่ครวญแล้วเขียนระบุการเพื่อบอกที่มาของความรู้ และเขียนถึง “ผล” ว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้นั้นนำไปสู่การก่อเกิดเป็นผลอะไร ผลนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่น หรือได้ผลที่ยิ่งใหญ่มากกว่านั้นอย่างไรบ้าง	- สร้างบรรยากาศผ่อนคลาย มีสมาธิโดยใช้ดนตรีบรรเลงช่วย - เน้นย้ำกติกาของการไม่รบกวนชั้นเรียน และครูแสดงท่าทีเอาใจจริงต่อคนไม่เคารพกติกา - ให้ชื่นชมในคุณค่า “ผล” ของตนเองและเพื่อน

จะเห็นได้ว่า คำถามใหญ่ไม่ใช่ภาษาที่ตีความยาก แต่เป็นภาษาที่เรียบง่าย คำถามทั้ง ๔ ข้อ แม้จะไม่ได้อยู่ในแผนการสอนเดียวกัน แต่ก็มีความเชื่อมโยงกัน และโจทย์ก็มีไช่องค์ประกอบสำคัญหนึ่งเดียวในการจัดการเรียนรู้ แต่กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการจัดการความรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างพลังใจและขับเคลื่อนกระบวนการแสวงหาคำตอบ

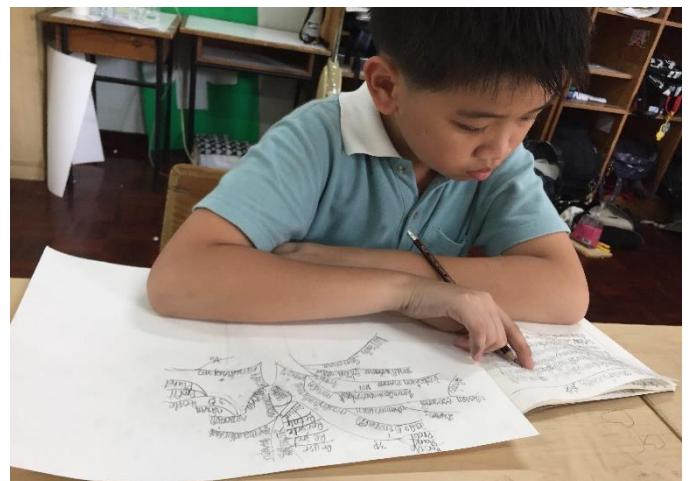

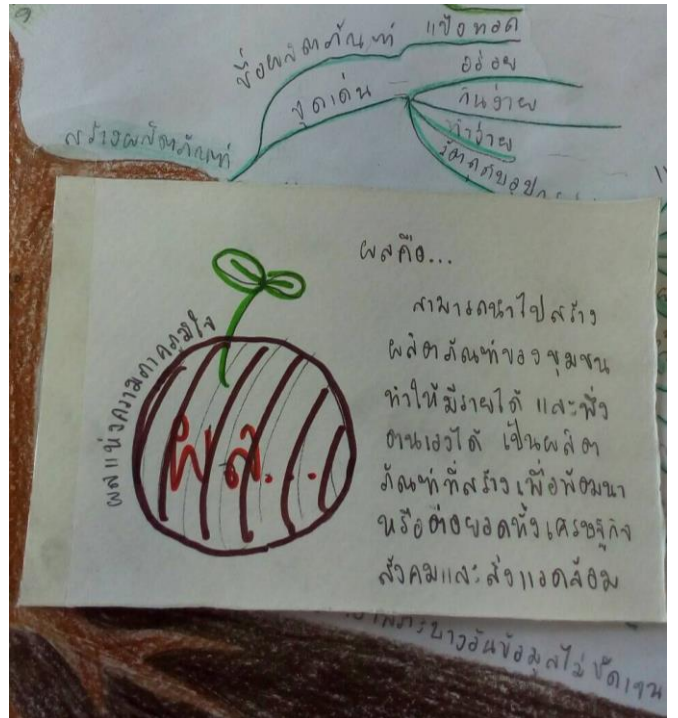
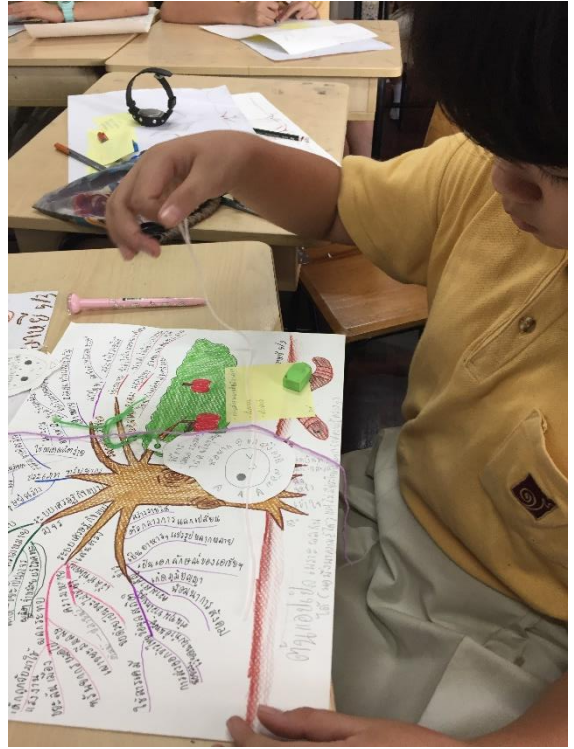
ภาพชุดที่ ๑ เตรียมความรู้ ระดมความคิดผ่านกิจกรรมวิเคราะห์หลักฐานทางโบราณคดี เพื่อเข้าสู่กระบวนการสร้างความรู้ผ่านวงอ่างปลา

ภาพชุดที่ ๒ ประมวลความรู้โดยใช้การวาดภาพถ่ายทอดตามที่ใจเห็น

ภาพที่ ๓ ประมวลความรู้เชิงชั้นเรียนโดยใช้แผนภาพต้นไม้

ภาพชุดที่ ๔ กิจกรรมสกัดผล นำแผนภาพต้นไม้
 มาทบทวนและให้เพื่อนได้ชื่นชม นำพาเด็กๆ
 สสำรวจกิ่งก้านต้นไม้แล้วหาว่า ความรู้ที่แต่ละคน
 มีนั้นจะสร้างผลแก่ส่วนรวมได้อย่างไร ค่อยๆ ทำ
 ค่อยๆ คิด ใช้เพลงบรรเลงสร้างสมาธิ

ภาพที่ ๕ ผลงานต้นไม้แห่งความรู้
ของแต่ละคนแตกต่างกันไป ทั้งกิ่ง
ก้านความรู้ ผลแห่งคุณค่า รากแห่ง
ทักษะที่ช่วยส่งเสริมและค้ำยัน
ต้นไม้

นอกจากจะต้องออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้และการจัดการความรู้ที่ไปสู่การหนุนเสริมและหล่อเลี้ยงพลังใจที่ยิ่งใหญ่แล้ว องค์ประกอบอื่นๆ ในชั้นเรียน เช่น สภาพการณ์สภาพการเรียนรู้ก่อนออกแบบแผน บรรยากาศการเรียนรู้ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์กับครูและผู้เรียน ที่สำคัญคือ การเชื่อถือไว้วางใจซึ่งกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากที่ทำให้การเรียนรู้ขับเคลื่อนไหลเวียนอยู่ตลอดเวลา

- **สภาพการณ์สภาพการเรียนรู้ก่อนออกแบบแผน** ครูต้องประเมินสถานะภายในตัวผู้เรียนทั้งความรู้ ความรู้สึก ความตื่นตัว ความถนัด กิจกรรมที่ชื่นชอบ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ในแต่ละชั้นเรียนชื่นชอบรูปแบบกิจกรรมแตกต่างกัน การตระหนักรู้ส่วนนี้ทำให้ครูสามารถปรับรูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสมกับกับ ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น เช่น ห้องที่สามารถทำงานอย่างสงบขบคิดภายในได้ยาวนาน ครูก็สามารถออกแบบกิจกรรมและบรรยากาศที่เน้นความสงบผ่อนคลาย ส่วนห้องที่ชอบความตื่นเต้นทำท่าย ครูอาจต้องปรับกิจกรรมให้มีช่วงเวลาที่จะกระชับ และสอดแทรกความท้าทายเพื่อกระตุ้นความจดจ่อเป็นระยะ
- **บรรยากาศการเรียนรู้** มีความตื่นตัวแต่ได้สงบผ่อนคลาย มีสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ โดยอาจต้องมีตัวช่วย เช่น ดนตรีบรรเลง ซึ่งครูต้องเลือกใช้ให้เหมาะกับแต่ละจุดประสงค์ของการสร้างการเรียนรู้ครั้งนั้นๆ
- **รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน** ในชั้นเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงาน ครูมีหน้าที่ในการประเมินผู้เรียนรอบๆ เพื่อชื่นชม ให้คำแนะนำ หรือชวนคิดหาแนวทางแก้ปัญหาเมื่อติดขัด รวมถึงจัดให้มีการประเมินร่วมกันระหว่างผู้เรียน โดยครูไม่ต้องทำหน้าที่กำกับสั่ง-สอน การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนจึงเป็นแนวระนาบมากขึ้น หากการเรียนรู้ที่ออกแบบยังไม่มีช่วงเวลาในการทำงาน เน้นการสอนให้ฟัง รูปแบบการปฏิสัมพันธ์แบบใหม่นี้ก็จะไม่เกิด
- **การเชื่อถือไว้วางใจกัน** ครูควรมีความเชื่อว่า ภายใต้ใจหทัยที่ครูออกแบบ ผู้เรียนทุกคนจะสามารถบรรลุผล ได้ สำหรับแผนการสอนที่มีความท้าทายมากๆ ครูรับหน้าที่หนักในการคาดการณ์ถึงอุปสรรคที่จะเกิดอย่างละเอียดเพื่อออกแบบการจัดการเรียนรู้ระหว่างทางที่สามารถนำพาผู้เรียนไปเผชิญกับความท้าทายได้ ขณะที่

ผู้เรียนลงมือสร้างสรรค์ คำพูดแสดงความเชื่อถือ เช่น “มาถูกทางแล้ว” “ทำได้ขนาดนี้เลยหรอ” “อีกสักนิดก็ ยอดเยี่ยม” เป็นการแสดงออกถึงการยอมรับในความสามารถ และกระตุ้นให้เด็กกล้าทำงานต่อ

การเปลี่ยนแปลงในตนเอง

เมื่อใคร่ครวญกระบวนการจัดการเรียนรู้และการสังเกตผู้เรียน ฉันพบว่าการทำงานของจิตที่ใหญ่ ที่ครอบคลุมหลากหลายมิติในชั้นเรียนเช่นนี้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใน ชั้นเรียน บรรยากาศการเรียนรู้ รวมถึงความคิด ความเชื่อของตนเอง ดังนี้

ความเปลี่ยนแปลงประการแรก ฉันมีความมุ่งมั่นที่จะลดการกำกับ สั่ง-สอน แต่เชื่อในพลังของ จิตที่ใหญ่ โดยนอกจากจะออกแบบโจทย์สถานการณ์สำคัญในชั้นเรียนที่แฝงเป้าหมายเชิงคุณค่า เชื่อเชิญ ให้คิดใคร่ครวญอย่างจริงจังแล้ว ความมุ่งมั่นที่จะทำให้กระบวนการตอบจิตที่ใหญ่มีพลังยังทำให้ฉันฝึก ความละเอียดในการออกแบบการจัดการเรียนรู้รอบด้านมากขึ้นทั้งการออกแบบกิจกรรม สภาพแวดล้อม บรรยากาศ ตำแหน่งที่นั่งของผู้เรียน เพื่อสร้างคุณภาพของการซึมซับรับเข้า และสร้างพลัง ของการถ่ายออก ส่งเสริมให้มีการประเมินซึ่งกันและกันเพื่อให้จิตที่ใหญ่ได้ทำงาน

ความเปลี่ยนแปลงประการที่สอง ฉันเกิดการนิยาม “ความรู้” ว่าเป็น “ความหมาย” สิ่งที่เราเรียนไป แล้วไม่มีความหมายต่อผู้เรียนนั้น จะเรียกว่า “ความรู้” คงได้ไม่เต็มปาก ความรู้มีความหมายเมื่อทั้ง กระบวนการและผลลัพธ์มีการเชื่อมโยงกับโลกภายในของผู้เรียน จิตที่ใหญ่เป็นจิตที่สะท้อนโลกภายใน ของผู้เรียนให้แสดงออกมาสู่โลกภายนอก เพื่อเรียนรู้ ตรวจสอบซึ่งกันและกัน มากไปกว่านั้นคือ สร้างพล วัตริให้ความรู้ส่วนบุคคลกลายเป็นความหมายร่วมของชั้นเรียน กิจกรรมการจัดการความรู้เช่น “วงอ่า งปลา” ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นว่าคุณรู้นั้นมีลักษณะยืดหยุ่น ขยายออกได้ “เปิดรับ” หรือ “ปรับทิศ” ได้ ที่สำคัญ คือ กระบวนการ “สร้างความหมายร่วม” สร้างปรากฏการณ์ยึดโยงระหว่างตัวบุคคลที่กำลังร่วมสร้าง ความรู้ และความรู้ เป็นเครือข่ายที่มีพลังขับเคลื่อนและมีความสุขที่ร้อยพัน ร้อยหมื่น การสร้างความหมาย จึงสุข สนุก เพลิดเพลิน และได้พลัง

ความเปลี่ยนแปลงประการสุดท้าย เกิดขึ้นเมื่อฉันเผชิญหน้ากับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้ ผู้เรียนสะท้อนคุณค่าของสิ่งที่ได้เรียนรู้ผ่านการก่อเกิดจิตที่ใหญ่ ความกังวลใจเกี่ยวกับแผนนี้ คือ กลัวเด็ก ไม่เชื่อว่าความรู้ที่อยู่ในตัวเองเป็นสิ่งมีคุณค่า และมีพลังที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองหรือสังคมที่เราอาศัยอยู่ ฉันและครูรุ่นน้องอีกคนพยายามคิดหาเครื่องมือรวมทั้งกติกาสำคัญเพื่อป้องกันเหตุดังกล่าว สุดท้ายแล้ว

ฉันบอกครูรุ่นน้องไปว่า ก่อนเข้าห้องเรียน เราต้องเชื่ออย่างหมดใจก่อนว่าเด็กทุกคนมีความเชื่อที่ฝังามอยู่
ด้านใน แผนครั้งนี้จะพาเด็กๆ กลับไปค้นพบความเชื่อดังกล่าว ผลจากแผนเป็นสิ่งที่เกินคาด ไม่มีสิ่งที่เรา
กลัวเกิดขึ้นกับเด็กกลุ่มที่เราจัดประเภทไว้ เด็กทุกคนกระตือรือร้นที่จะแสดงความเชื่อเกี่ยวกับความดีด้าน
ในออกมาผ่านชิ้นงาน จนเราสองคนยังพูดแบบติดตลกกันว่า “ไม่น่าเชื่อ” ความกังวลนี้ช่วยเปิดเผยให้เห็น
ว่า ตัวฉันสะสม “ความไม่เชื่อถือ” ต่อผู้เรียน เป็น “ราก” ที่ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน
โจทย์สำคัญของผู้วิจัยสำหรับชีวิตการเป็นครูต่อแต่นี้ คือการเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนและผู้วิจัยได้แสดงความ
เคารพเชื่อถือ ร่วมกันพัฒนาคุณค่าด้านในให้มีพลังเปลี่ยนแปลงโลกภายนอก

เปิดโลกการเรียนรู้ด้วยคำถามใหญ่

คำถามใหญ่ มีลักษณะเชื่อมโยงกับคุณค่า หรือเป้าหมายการเรียนรู้ที่เป็นความดี ความงาม ความจริง นำพาให้เกิดการใคร่ครวญจากมุมมอง ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ การตีความของตนเอง ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว กระบวนการที่ได้มาซึ่งคำตอบต่อคำถามจึงใช้กระบวนการสร้างความรู้ทั้งภายในตัวคน และระหว่างบุคคลเพื่ออภิปรายขยายความเข้าใจ เพื่อด้วยหรือเห็นแย้ง เป็นการสร้างความหมายหลากหลายมิติให้กับความรู้ ความรู้ที่เกิดจากคำถามใหญ่ และมีกระบวนการแสวงหาคำตอบที่ซับซ้อนพลังจากการได้ขบคิดใคร่ครวญ จึงเป็นความรู้ที่ลึ้นไหล เป็นพลวัต และทรงพลังต่อผู้มีส่วนสร้างความรู้

วรรณวรางค์ รัชชทิพย์
ครูมานุษยและสังคมศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ ช่วงชั้น ๒